

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

De Controversijs Polemicis, & Scholasticis, etiam modernis

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

Controversia 7. De gratia Efficaci, & in quo illa consistat, variorum
sententiæ discutiuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40853

brandum, non impedit quo minus jam actu naturali velim efficaciter Sacerdotium, tantum postea conferendum. Quia tamen dictus amor est naturalis, nihil conferens ad justitiam supernaturalem, nec repugnans peccato habituali, neque sufficiens ut occurrente difficultate perseveret ad totius legis observantiam, hinc est quod à Patribus, aut Conciliis actibus gratiæ non annumeretur, cum tantum agant de amore ad salutem conducente, qui solet esse supernaturalis.

At, inquires, S. Augustinus sic insinuat amorem castum & perfectum elici ex gratia, ut agens contra Pelagianos sapius inculcet, ubi non est Spiritus gratiæ, ibi dominari peccatum.

Respondeo, aliud non inculcari ab Augustino, quam gratiam esse necessariam ad actus conducentes ad salutem, & in infidelibus defectu fidei rarò dari opus ex omni parte honestum; hinc meritò pronunciat: ubi non est Spiritus gratiæ ibi dominari peccatum, ibi enim censetur peccatum dominatum obtinere, ubi opera honesta rarius exercentur.

CONTROVERSIA SEPTIMA

De Gratia Efficaci, & in quo illa consistat, variorum sententiæ discutuntur.

Questionis de Efficacia gratiæ indubitata solutio, scopus est ad quem summa orbis Christiani ingenia ingenti studio collimarunt, & à quo plures certò aberrarunt, quemque nondum ullus Theologorum ita attigit, ut omnium suffragio compertæ veritatis palmam retulerit. Si quidem

quidem angustiae hic undique, & facilis error, quia inter duos scopulos navigandum est; si ad tuendum vim gratiae divinae nimium declines, destituis libertatem humanam: si ultra metam libertati patrocinaris, vim gratiae inanem relinquis. Hanc difficultatem pridem advertit ipse S. Augustinus *lib. 2. de peccatorum meritis cap. 18.* Quarentem, inquit, vehementer angustat, ne sic defendamus gratiam ut liberum arbitrium auferre videamur, rursus ne liberum sic asseramus arbitrium ut superbâ impietate ingrati Dei gratiae judicemur. Olim incumbendum erat S. Augustino contra Pelagianos immodicâ elatione libertatis, vim gratiae infringentes, sed neque minùs laborandum est hoc ævo, ne cum Calvinii ac Lutheri affectis in effrenda gratia sic vela laxemus, ut libertas humana fatali necessitate depressa naufragium patiatur. In hac opinionum sese collidentium procella, clayum suo jure arripuerunt Pontifices Romani, qui uti in hac quaestione olim Scholæ Thomisticae & Societatis opinandi modum præscripserunt, ita hac tempestate quibusdam ad devia deflectentibus certam credendi legem imposuere.

Itaque de gratiae Efficacia primus error est Calvinii, Lutheri, ac plurium Sectariorum, qui docent omnem Dei gratiam internam esse efficacem, ac hominis voluntatem sic ad assensum impellere, ut illi non sit liberum gratiae impellenti resistere, atque ita absolutè admittunt voluntatem inevitabili necessitate ad agendum moveri; imo in ordine ad operationem gratiae in natura lapsa liberum penitus interiisse arbitrium.

Dogma Jansenij, quamvis nolit dimittere no-

men

men liberi arbitrij, admittit tamen ad operationem gratiæ efficacis sive victricis in statu naturæ lapsæ, non requiri libertatem à simplici necessitate, sed sufficere libertatem à coactione; quem errorem fusius refutavimus supra part. 2. p. 108. inter polemica, in prop. tertiâ inter quinque damnatas.

Quidam Moderni, ut in explicanda gratiæ efficacia hunc scopulum in speciem declinare videantur, asserunt gratiam efficacem sitam esse in Delectatione justitiæ quæ sit Victrix, sive major delectatione terrenâ illi oppositâ: docentque illi delectationi, dum est major, voluntatem non posse non obsecundare, & rectè agere: quamvis possit eidem delectationi justitiæ non obtemperare, quando delectatio terrena major assurgeret: & ob hanc potestatem quantumvis remotam, purant efficaciam hujus gratiæ cum libertate conciliari. Volunt itaque ad libertatem indifferentiæ sufficere, quod voluntas possit non agere, quantum est ex parte eorum quæ voluntatem positivè afficiant; ac pròinde liberrati actus nihil obesse negationem illam majoris delectationis terrenæ ad efficaciam istius gratiæ requisitam; quia scilicet negatio illa voluntatem positivè non afficit. At contra hoc novum effugium ceteri Theologi hactenus censent, ad tollendam libertatem indifferentiæ sufficere, quod positâ gratiâ cum ista negatione, non sit in potestate voluntatis ab agendo abstinere, sed ad bene agendum inevitabili necessitate determinetur.

Neque istâ viâ declinatur error Jansenij, quem constat eandem in explicandâ gratiæ efficaciâ semitam tenuisse, nisi quod ille palam admiserit, cum sua doctrinâ non debere conciliari liber-

libertatem indifferentiæ, quam docuit non esse necessariam ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ; moderni verò velint eam doctrinam stare cum libertate ad meritum & demeritum sufficienti. In quo non re, sed voce à Jansenio dissidere, facile colliges ex ejusdem verbis, quæ hic breviter adduco, ex *lib. 8. de gratiâ Christi cap. 2.* Delectatio victrix, quæ Augustino est efficax adiutorium, relativa est; tunc enim est victrix quando alteram superat; quod si contingat alteram ardentiorē esse, in solis inefficacibus desideriis hærebit animus, nec efficaciter unquam volet quod volendum est.

Facile autem ostendi potest hanc modernorum viam nullo modo conciliare suam gratiam victricem cum libertate voluntatis humanæ. Nam etsi possit existere illa entitas delectationis cælestis sic ut non causet actum bonum voluntatis, non potest tamen sine ullo actu existere delectatio victrix, cum in eorum sententia delectatio prout est victrix, sive efficax, non sit sola entitas gratiæ sive delectationis cælestis, sed illa simul cum negatione majoris aut æqualis delectationis terrenæ: cum his autem, ut ipsi docent, nequit se voluntas determinare ad non agendum; adeoque sub gratiâ hac efficaci constituta non poterit ab actione bona abstinere, sed ad illam exercendam ineluctabili necessitate rapietur.

Ab hac doctrina Schola Thomistarum se semper alienam profitetur, gratiamque in sua sententia omni studio, & aliâ viâ cum libertate conciliare conatur. Docent itaque Thomistæ dari etiam gratiam efficacem à sufficienti intrinsecè diversam, quæ tribuat ipsam operationem, quam proinde volunt esse physicè præde-

termini-

terminativam voluntatis, sic ut nunquam possit suo effectu carere. Et ut majori cum certitudine quid in hac parte Thomistæ sentiant referamus, juvat hic adducere explicationem ipsorum verbis conceptam in Capitulo Provinciali Inferioris Germaniæ habito Lovanii 25. Aprilis 1668. ubi aliis præmissis sic pergit explicatio : Ideo autem taliter efficax gratia in Thomistarum Schola physicè prædeterminans dicitur, non quod imponat voluntati necessitatem aliquam, sicut est in rebus naturalibus quæ sunt omnino determinatæ ad unum, vel aliquam aliam physicam qualitatem voluntati imprimat, quæ per modum naturæ eam impellat aut necessitet, sed ideo tantum quod per gratiæ suæ auxilium Deus, nullâ præsuppositâ scientiâ mediâ aut conditionatâ boni usus nostræ voluntatis, eam ad actus bonos liberos determinet, non solum interius suadendo, excitando, invitando, aut aliter moraliter attrahendo, sed etiam activè, verè, & propriè, & per modum agentis, absque violentia tamen, ex parte potentiæ, & in ipsa potentia causet ipsam voluntatis actionem, adeoque gratia sit bonæ voluntatis verè, & propriè effectrix, quâ sit ut homo ad suam actionem infalibilibiter se determinet, non ex necessitate, sed juxta suam proprium modum omnimodæ libertatis; sicque omnis efficacia proveniat ex sola gratia, & ex ipsa Dei omnipotentia, nec illam expectet aut emendicet à libero arbitrio, neque efficax sit dependenter ab illo.

Et quia motio moventis præcedit motum mobilis ratione, & causâ, rectè etiam præmotio ac prædeterminatio active, verè, & propriè, & in hoc sensu physicè efficiens appellatur, in quo intelligitur applicatio virtutis ad actionem, sicut homo

homo est causa incisionis cultelli ex hoc ipso quo applicat acumen cultelli ad scindendum movendo ipsum, sicque tota operatio pertinet ad gratiam sicut ad causam effectivam, prae-moventem, & determinantem, conformiter ad Tridentinum *Sess. 6. can. 4.* Subscripserunt huic Expositioni in dicto Capitulo viginti & unus.

Quidquid sit de Thomisticae sententiae veritate, pridem certè per Apostolica decreta vetitum est ullam ei censuram inurere. Non est igitur de hac Schola benè meritus ille, qui conatus est in explicanda gratiae efficacia, concordiam inducere inter Thomistarum sententiam, & eam quam aliqui Augustinianum prætendunt de gratia victrice. Non ignorant enim viri ex illa Schola magis perspicaces, rem esse non exigui periculi, velle parem cum illa doctrina sortem subire.

Scotistae relatam Thomistarum sententiam passim impugnant, negant enim gratiam esse intrinsecè prædeterminativam. Volunt tamen eam esse extrinsecè determinativam voluntatis, ratione decreti adjuncti, quo Deus absolutè & efficaciter, ac exclusâ scientiâ mediâ, intendit obtinere & efficere consensum voluntatis: an hæc sit sincera Scoti doctrina multum dubitat Suarez de auxiliis cap. 5. Ab utraque sententia diversa est doctrina Societatis uti infra patebit.

Contra Thomistas facere possunt argumenta supra allata de physica prædeterminatione, & scientia media. Insuper ex sententia Scotistarum sequi videtur decretum illud divinum ad obtinendum actum intentum fallibili & cæco modo procedere: quia cum gratia ex vi illius decreti data, sit intrinsecè indifferens, tantum fallibili modo connectitur cum actu efficaciter intento:

tento : ergo cum in illa sententia excludatur scientia media, non est unde Deus fortiatur securitatem infallibilem de actu ponendo. Neque dicas, vi decreti divini voluntatem nostram infallibiliter trahendam, sicut nostra potentia motiva vi voluntatis ad motum impellitur. Nam contra, Vel decretum illud divinum vi sua infallibiliter infert nostrum consensum, & sic tollitur nostra libertas: vel causat consensum contingenter per medium indifferens, & sic ex nullo capite poterit Deus reddi securus de consensu secuturo.

Alia sunt de hac quaestione opiniones minus celebres, qualem sustinet Mascarenias, & alij, qui docent entitati gratiae efficacis inesse vim quandam determinandi moralem, ob singularem hujus attemperationem cum voluntate, ideoque semper connectendam cum effectu.

At contra hanc etiam opinionem militat vis superioris argumenti. Vel enim gratia sic attemperata habet ex se antecedentem & infallibilem connexionem cum consensu voluntatis, & sic evertit libertatem: vel habet connexionem fallibilem, atque ita non repugnat eam gratiam reddi inefficacem, & aliam reddi efficacem sine istiusmodi attemperatione; ergo non potest in hac attemperatione gratiae efficacia consistere.

Ut has evaderet difficultates, alteram excogitavit viam P. Bonae Spei vir doctus & ordine Carmelitarum, qui gratiam efficacem constituit in qualitate ita accommodata flexibilitati voluntatis, ut haec certò consentiat gratiae, uno ex pluribus instantibus, aut alterutro duorum instantium indeterminatè, sic ut qualitas illa non sit determinans ad unum simpliciter, prout
est

est prædeterminatio physica, sed ad unum sic eligendum, ut quovis eorum instantium sit in potestate voluntatis eligere, vel non eligere quoad substantiam actus, aut omissionis; ac proinde eligat liberè, quia agit v. g. ultimo instanti, non merè quia adest illa qualitas, sed quia liberè omisit agere priori instanti.

Sed nulla ex parte satisfacit hæc nova cogitatio. Nam ex ea sequitur primò, Deum non posse obtinere consensum hominis, & eum convertere eo instanti quo voluerit, sed tantum aliquo instanti indeterminato. Secundò, Si primo instanti ex duobus voluntas non consensit, jam in secundò ad consensum absolutè necessitabitur: nam libertas requirit ut eo instanti quo ponitur actus possit non poni, neque sufficit liberè fuisse omissum priori instanti. Tertiò, Tollitur istà viâ libertas illa quæ ad meritum requiritur: quia tantum merebor quod potius hoc quam illo instanti ponam consensum, quam alterutro debeo necessario elicere: quinimo potius demerebor si v. g. consensum ad actum bonum suspenderit quantum potui, & tantum consenserim ultimo instanti, ultra quod non potui consensum differre.

Postremò, Schola Societatis, prædictis contraria, cum aliis docet, efficaciam gratiæ, præter ipsam gratiæ entitatem ex se indifferentem, reliquasque dispositiones & circumstantias tenentes ex parte actus primi, involuere consensum voluntatis conditionatè futurum, prævisum per scientiam mediam, si in illis circumstantiis gratia à Deo concedatur. Illud autem dicitur se tenere ex parte actus primi, quod prærequiritur ad agendum: sive quod influit in effectum mediatè vel immediatè, vel simpliciter requi-

requiritur ut hic & nunc effectus possit poni, etsi in eum physicè non influat.

Explicatur ea sententia hoc modo: Deus vult convertere, aut salvare Petrum per actum finalem pœnitentiæ: habet in potestate sua gratias innumeras ex se indifferentes quibus possit Petrus consentire, aut non consentire: videt ergo Deus per scientiam mediam, cui harum gratiarum Petrus esset consensurus, cui non consensurus si eam in certis circumstantiis haberet, v.g. dum in extrema vitæ hora versabitur. Illa itaque gratia est efficax in actu primo respectu Petri, cui Deus prævidet illum consensurum si detur: erit eadem gratia efficax in actu secundo si in dictis circumstantiis à Deo actu concedatur. Repugnat enim Deum prævidere effectum cum causâ etiam indifferenti sub certa conditione connectendum, & illum effectum, positâ conditione, ab ea causâ non procedere.

Hic autem procedendi modus saluat ex parte Dei dignitatem, & infallibilem efficientiam gratiæ efficax, præ sufficienti, & hanc gratiæ infallibilitatem conciliat cum libero voluntatis arbitrio; in quibus utrimque conciliandis in aliorum sententiis versatur præcipuus cardo difficultatis. Ac primò quidem, hac ratione ex parte providentiæ divinæ, talis gratia constituitur idoneum instrumentum, quo certissimè possit Deus obtinere actum bonum & meritorium voluntatis creatæ: per hanc potest infallibiliter prædestinare ad merita, & gloriam: per hanc potest habere in manu sua cor hominis quantumvis durum, & illud invictè & indeclinabiliter quocumque voluerit inflectere, non minus quam si humanum arbitrium adamantinis vinculis gratiæ necessitantis constrictum detineret.

S

In

In hac porro sententia ostenditur nullum incurri periculum violandæ libertatis humanæ, quia gratia efficax sic explicata, nihil involuit ex parte actus primi quod ex se non sit indifferens ad actum inferendum. Nam voluntas, & entitas gratiæ, & decretum quo Deus concursum præparat, est indifferens & indeterminatum ad consensum, vel dissensum secuturum. Scientia autem media propriè non tenet se ex parte actus primi, quia neque influit in consensum immediatè aut mediatè, neque requiritur simpliciter ut voluntas possit agere, sed tantum ut à Deo gratia, & concursus providè offeratur, cum notitia effectus secuturi si conditio poneretur. Quamvis enim, quod fieri nequit, à Deo abesset scientia media, hoc ipso quo hæc gratia poneretur in voluntate, & Deus paratus esset hic & nunc concurrere, eodem modo voluntas exiret in actum.

Cætera quæ opponuntur, eò ferè tendunt, ut probent in hac sententia, sine gratia per se victrici, aut determinante, Resolutionem ultimam Conversionis humanæ referendam esse in determinationem liberi arbitrij, dicendumque hominem converti, non quia adest gratia divina, sed quia voluntas humana liberè consentit. Verùm hæc sententia non docet ita simpliciter loquendum, sed hoc modo: Ideo homo convertitur, quia à Deo accepit ut converratur. Resolvitur itaque consensus voluntatis humanæ in Deum per gratiam cooperantem, tanquam in primam & principalem causam boni operis, à qua voluntas humana semper in agendo dependet: hinc conversionis humanæ rectè statuitur hæc ultima resolutio: Ideo credit & convertitur homo quia vult, cum conversio in actu voluntatis

luntatis consistat : ideo vult converti, quia congruenter per gratiam vocatus est ; ideo congruenter vocatus, quia voluit Deus gratiam, quam novit congruentem, nunc homini largiri.

Ita docet hæc sententia, quam breviter retulisse sufficiat, quoniam ab illa contra quosdam alios stabiliendâ hic abstinere debeo. Argumenta quædam, quæ pro gratia victrici superius relata hoc tempore adducuntur, resoluta sunt supra in Cont. de Scientia media, & præcipuè part. 1. tract. 2. cap. 2. ubi contra propositiones Jansenij ostendimus, Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ voluntatem humanam posse resistere.

CONTROVERSIA OCTAVA

De Iustificatione, & gratia habituali.

Dico primò : Ad Iustificationem impij non sufficit peccata non imputari, sed requiritur Sanctificatio, & renovatio interioris hominis, per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum. Ita definit Tridentinum *Sess. 6. cap. 7.* contra Lutherum, Calvinum, eorumque sectas, qui negant per Iustificationem impij peccata tolli aut deleri, sed tantum regi, & homini amplius non imputari. At contra ; concipi non potest quo modo possint peccata Deo regi, nisi penitus aboleantur, fieri enim non potest ut quæ nondum sunt deleta, divinis oculis omnia cernentibus regi possint.

Dico Secundò : Datur forma hominem Sanctificans, distincta ab omni actu justî, habitualiter inhærens, & permanenter justum constituens, quæ dicitur Gratia habitualis. Ita docent